

Kurs 2: Medisin, helse og menneskerettigheter

Kapittel 1: Juridisk kontekst

Øvelse 1: Rettigheter i kontekst

Deltakerne deler seg i par, som igjen blir inndelt i to landgrupper. I ett av landene er det vanskelig for helsepersonell å snakke åpent om menneskerettigheter. I det andre risikerer varslere i mindre grad å bli utsatt for trusler.

Hvert par blir deretter bedt om å velge ett av fire kort med ulike tema:

- *Sivile og politiske rettigheter*
- *Sosiale og økonomiske rettigheter*
- *Retten til helse*
- *Retten til ikke å bli torturert*

Ditt par skal diskutere hvordan helsepersonell kan forsvare den rettigheten dere har valgt, i lys av situasjonen i landet dere har blitt tildelt.

Deretter går dere sammen med det paret som har diskutert den samme rettigheten i det andre landet, og ser om det er noen likheter eller forskjeller i strategiene dere har diskutert. Skriv ned resultatene av begge diskusjoner på et ark.

Øvelse 2: Hvem sin rett til helse?

Kurslederen vil be to personer melde seg frivillig til å være dommere. Dommernes rolle vil være å avgjøre hvorvidt gruppene under i stor nok grad har sannsynliggjort at deres rett til helse har blitt krenket. Dommerne kan enten gjøre dette ved å se på de fire sakene sammen, eller ved å dele dem mellom seg.

Halvparten av de resterende deltakerne vil bli delt inn i fire grupper som skal forsvare retten til helse for personene i de fire scenariene under. Gruppene vil få 11 minutter til å bygge opp en overbevisende sak for personen det gjelder og 10 minutter til å presentere sine argumenter.

Resten av deltakerne vil også bli delt inn i fire grupper. Disse skal trekke påstanden om at personene i de fire scenariene har fått krenket sin rett til helse i tvil. Gruppene vil få 11 minutter til å bygge opp sin argumentasjon og 10 minutter til å presentere denne.

Skriv argumenter og motargumenter på et flippoverark eller løst ark.

Dommerne skal deretter avgjøre om retten til helse ha blitt krenket i de fire sakene.

Har retten til helse blitt krenket? Du avgjør!

1. Du er 20 år gammel og overbevist om at nesa di er for stor. Det er nettopp slutt mellom deg og kjæresten, og du har funnet ut at dette er en av grunnene. Du har prøvd å overbevise legen din om at han må gi deg en henvisning til sykehus for operasjon for å redusere størrelsen på nesa di, med begrunnelse i din psykiske velvære.

Kurs 2: Medisin, helse og menneskerettigheter

2. Du er en mor med en fem år gammel datter som har vedvarende diaré og taper vekt. Du prøver å holde alt rent for barnet og koker alt vann, men det er vanskelig på grunn av dine boforhold; du har elektrisitet i omtrent fire timer daglig, og vanntilførselen er periodisk. Du prøver å få datteren din inn på et ernæringscenter knyttet til helsesenteret, men det er begrenset antall plasser.

3. Partneren din har brystkreft og har fått cellegift- og strålebehandling. Hun har fått vite at hun har seks måneder igjen å leve. Det finnes en ny medisin på markedet som er veldig dyr – mye dyrere enn du har råd til. Fordi den er dyr og ny dekkes den ikke av det offentlige, men du jobber politisk for å få gratis tilgang til medisinen for alle, fordi den vil forlenge din partners liv med seks måneder.

4. Mens du demonstrerte mot nye reguleringer fra regjeringen ble situasjonen amper og noen begynte å slåss med politiet. Du prøvde å hjelpe en som hadde falt, og kom i veien for slåssingen. Du ble truffet hardt i korsryggen av en politikølle og har hatt vondt i ryggen etter det. Du krever erstatning fra politiet.

Øvelse 3: Brudd på den medisinske nøytraliteten

Under ser du en rekke overskrifter som representerer ulike brudd på den medisinske nøytraliteten. Disse overskriftene vil kurslederen skrive ned og henge opp på veggen.

Din oppgave er å tenke ut noen eksempler på brudd på den medisinske nøytraliteten og skrive dem på arkene på veggen.

Deretter vil kurslederen veilede deg i å for hvert enkelt tilfelle finne ut om

- (a) noe ble gjort for å ta opp/gjøre noe med bruddet på den medisinske nøytraliteten
- (b) INGENTING ble gjort
- (c) det er usikkert om noe ble gjort

Eksempler på brudd på den medisinske nøytraliteten

Drap og forsvinninger:

drap på eller bortføring av syke og skadde pasienter, eller av helsepersonell, direkte eller indirekte forårsaket av en eller alle parter i konflikten.

Tortur (og umenneskelig eller nedverdiggende behandling):

å ikke behandle syke eller skadde på en menneskelig, etisk forsvarlig måte.

Arrestasjon eller fengsling av syke og skadde:

å arrestere eller fengsle syke og skadde, med påfølgende avbrudd av nødvendig behandling, i tillegg til bruk av en pasients medisinske tilstand som unnskyldning for fengsling.

Straff av helsepersonell:

straff av helsepersonell som resultat av handlinger som er profesjonelt forsvarlige, eller på grunn av vegring mot å handle på en profesjonelt uetisk måte.

Kurs 2: Medisin, helse og menneskerettigheter

Militære angrep på helsepersonell eller helsefasiliteter:

militære angrep på helsefasiliteter eller helsepersonell som er klart identifiserbare som dette.

Å nekte noen adgang til helsetjenester:

å med overlegg forsinke eller hindre medisinsk transport eller behandling av syke og skadde, eller forsinke eller hindre medisinsk assistanse til sivilbefolkningen.

Trakassering:

åpen eller implisitt truende oppførsel som har som mål å sørge for inadekvat behandling eller at behandling ikke blir gitt.

Diskriminerende praksis:

differensiert tilbud av helsetjenester til syke og skadde pasienter, basert på ikke-medisinske hensyn.

Avbrytelse av opplæringsprogrammer:

avslutning av helserelaterte undervisningsprogrammer for profesjonelt og ufaglært helsepersonell, nødhjelpsarbeidere og/eller helseutdanning for pasienter og sivilbefolkning.

Å bruke helsepersonell og –fasiliteter til militære formål:

bruk av helsepersonell eller –fasiliteter til militære formål, som patruljering i eller rundt helsefasiliteter og/eller å bruke medisinske fasiliteter som kommandosentraler, observasjonsposter, til troppe- eller våpentransport, eller til ethvert annet militært formål.

Uriktig bruk av medisinske emblemer:

å bruke et emblem som markerer helsepersonell eller helsefasiliteter, som for eksempel rødt kors, rød halvmåne eller rød krystall på hvit bakgrunn, eller et hvilket som helst annet emblem som gjenkjennes som helserelatert, til militære eller andre ikke-medisinske formål, som angrep på den andre parten (eller de andre partene), transport av uskadd militærpersonell eller forsyning av militære enheter med våpen og/eller ammunisjon. Dette inkluderer også å unnlate å identifisere helsepersonell eller helsefasiliteter merket med et hvilket som helst medisinsk emblem.

Brudd begått av helsepersonell:

helsepersonell som deltar i et hvilket som helst brudd på den medisinske nøytraliteten listet opp over; uetisk bruk av medisinsk ekspertise for å fremme interessene til en av partene i konflikten, uetisk medisinsk eksperimentering og deltakelse i utøvelse av tortur eller i å skjule spor etter tortur.

Kurs 2: Medisin, helse og menneskerettigheter

Kapittel 2: Helsepersonell og menneskerettigheter

Øvelse 4: Etske dilemmaer og risikoer

Se gjennom de følgende avsnittene fra leksjon 2.1:

- Hvorfor helsepersonell kan bli involvert i tortur
- Spesielle risikoer for helsepersonell i fengsler
- Medisinsk deltakelse i dødsstraff (eksempler fra USA og Kina).

Se også over oppslagene på veggen fra forrige øvelse.

Deltakerne deles inn i tre grupper: en gruppe skal vurdere eksemplene der 'noe ble gjort', en gruppe der 'ingenting ble gjort' og en tar for seg eksemplene der det var 'usikkert om noe ble gjort'.

Hver gruppe tar for seg risikoer og dilemmaer helsepersonellet (hvis de finnes) som bevitnet eller var med på de mulige bruddene møtte, og skriver disse ned. En person fra hver gruppe vil bli bedt om å presentere gruppas observasjoner.